

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

עין משפט
גר מצוה

לג א מ"י פ"א מה"ל
גניבה הלכה ט סמג
עין קנה טור ש"ע ח"מ
פי' שמש טע"ד :
לד ב מ"י שם הלכה ט :

HebrewBooks.org ©Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

מידי דהוה אעבד ואמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דתנן
זהחובל (לקמן דף טו.) עבד ואשה פגיעתן כו' דל"כ ה"ל
למינקט עבד ואשה אללא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאלי
אמתני' דסוף מסכת ידים וטעמא משום שאלא יקיטנו רבו דבסמוך

ולא ראי השן שאין כוונתו כו'. דאי כתב רחמנא שן לא אחי קרן
מיניה ולהכי פריך ולא ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק
קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך אטעמא קמא דאי כתב קרן הוה
נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה להזיקה חייב כו'. והאי

מפורש התם: **לאו אע"ג דבונתו**
להזיק אפ"ה פטורין. וא"ת עבד
ואמה גופיה יליף מק"ו דשן להזיקי
כיון דאחתי לא ידע טעמא דשמא
יקיטנו רבו וע"ק כיון דידע רישא
דמתניתין דמסכת ידים (פ"ד מ"ו)
מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד
ואשה א"כ א מסתמא ידע סיפא וע"ק
דעבד ואמה כשאין כוונתו להזיק נמי
הוה ידע המקשה טעמא דשמא
יקיטנו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד
ואמה פטורין ואפילו באין כוונתו
להזיק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמא
יקיטנו רבו דאזכור הוא ו' דפעמים
דמכווננו ויאמרו לא נמכווננו לכך
פטורי בכל ענין נמלא שכונתן
גורס הפטור ה"נ קרן שכונתו להזיק
יש לנו ופירושו ורז אשוי פי' דאפילו
באין כוונתו להזיק איכא טעמא רבה:
בשהזיק חב המזיק בו. לא
היינו כשהזיק קמא
אלא מאידך כשהזיק מרבה לה:
למחשביה בהרי מועדין בו.
ושמאל ס"ל דלא
ה"ל לאשמועין כסיפא כיון דלא
אשמועין שום חידוש טפי מצרישא
אבל שן ורגל אע"ג דתנא ליה צרישא
תנא ליה כסיפא גבי מועדין משום
חידוש דמפרש השן מועדת לאכול
את הראוי לה והרגל מועדת לשבר
דרך הילוכה וקנן נמי תנא ואע"ג
דתנא צרישא כשהזיק חב המזיק
לאחיי קרן מ"מ תנא ליה כסיפא
משום דתני ליה גבי חמשה תמים
מש"ה תנא ליה נמי צבדי מועדין
וא"ת אמאי לא חשיב אש ובור גבי
מועדים וי"ל דלא חשיב אללא בעלי
חיים אבל צור ואש כן לי פעם
ראשונה כמו פעם ג' וד' :

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן
שכוונתו להזיק ולא ק"ו הוא ומה שן שאין
כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא
כ"ש איצטרך ס"ד אמינא מידי דהוה אעבד
ואמה עבד ואמה לאו אע"ג דבונתו להזיק
אפ"ה אפמרי' ה"ג לא שניא אמר רב אשי אטו
עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו ישמא
יקיטנו רבו וילך וידליק גדישו של חברו
ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום
אלא פריך הכי לא ראי הקרן שכוונתו להזיק
כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן
שיש הנאה להזיק כראי הקרן שאין הנאה
להזיק ורגל מאי שייריה כשהזיק חב המזיק
לאחיי רגל וליתנייה בהדיא אלא אמר רבא
תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וה"ק לא ראי
הרגל שהזיקה מצוי כראי השן שאין הזיקה
מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להזיק כראי
הרגל שאין הנאה להזיק וקרן מאי שייריה
כשהזיק חב המזיק לאחיי קרן וליתנייה
בהדיא במועדין מתחילתן קמיידי בתמין
ולבסוף מועדין לא קמיידי ושמואל מ"ט לא
אמר כרב אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא
קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות
הניזק והאדם וליתני ברישא בנזקי ממון
קמיידי בנזקי גופו לא קמיידי ורב נמי הא קתני
אדם בסיפא אמר לך רב ההוא למחשביה
בהדי מועדין הוא דאתא ומאי לא הרי ה"ק
לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי
האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם
שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין
כו ארבעה דברים הצד השוה שבהן שדרכן
להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד
דרכו להזיק כיון דאיעד אורחיה הוא אדם
דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף
ופשיט אורחיה הוא ושמירתן עליך אדם
שמירת גופו עליו הוא ולטעמך הא דתני
קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן
אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה
רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו

- (א) וקדים פ"ד מ"ו.
- (ב) וקולא דל' א וע"י
- (ג) וקולא דל' א וע"י
- (ד) וקולא דל' א וע"י
- (ה) וקולא דל' א וע"י
- (ו) וקולא דל' א וע"י
- (ז) וקולא דל' א וע"י
- (ח) וקולא דל' א וע"י
- (ט) וקולא דל' א וע"י
- (י) וקולא דל' א וע"י

גילון הש"ס

תוס' ד"ה כשהזיק בו
איא אפ"ה. דלקמן דף ט
ע"ב ועי' לקמן דף יג ע"ב
מס' ד"ה כשהזיק:
שם ד"ה כראי בו' דלא
מפטר משום קרב"מ. ע"י
לקמן דף יג ע"ב כראי ד"ה
משל"כ בש"ס בא"ד דאי
לאו קרא דע"י. ע"י כספרי
ירמ"ס לרא"ש ס"י ח:

רבינו הגנאל

שן אין כוונתו להזיק אלא
לאכל להנאתו. קרן כוונתו
להזיק ואין לה הנאה.
ואתא למילף מעבד ואמה
דפטרי מרייתו. ודחי לה
רב אשי. אטו עבד ואמה
לאו טעמ' רבה אית בה
במתניתין א' בסוף מסכת
ידים תאמרו בעבדו ואמתו
שיש בהן דעת שאם
יקיטנו ילך וידליק גדישו
שלחבירו ונמצא מחייבו
בכל יום. ולא עמד זה
החידוש ונראה. ותירץ רב
הכי תנא שור לרגלו
ומבעה לשנו בו. וקנן
מאי. שיידי. מאי טעמ' שן
ורגל מועדין מתחילתן וכן
ותני להו ברישא. קרן
ההוא תם ולכי מייעד הו'
ליה מועד תנא ליה
כסיפא. כשהזיק חב
המזיק לאחייתי קרן.
ושמואל מאי טעמ' לא
אמר כרב, אמר לך אדם הא
קתני ליה כסיפא דמתני',
והאדם. ואמאי לא תנא
ליה ברישא. דבנזקי ממונו
קמיידי. ונזקי גופו לא
קמיידי. ויש אומ' הלכה
כשמואל. ורב אמר לך אדם
הוא דקתני ליה כסיפא
למחשביה בהדי מועדין
הוא דאתא. מאי לא ראי
לא ראי. הכי קאמי לא ראי
השור שמשלם את הכופר
כו' הצד השוה שבהן
שדרכן להזיק. שור דרכו
להזיק במועד. אדם דרכו
להזיק בישן. ושמירתן
עליך. אדם שמירת גופו
עליו הוא, ופרקי כרי אבהו
דאמי לתנא תני אדם
שמירת גופו עליו.

בראי אדם שאין משלם את
הכופר. הקשה ריב"ז מאי
חומר' אל זו האי דלון משלם את
הכופר משום דקיס ליה דכרבה
מיניה ותייך דשוגג נמי פטור
מדתנא דבי חוקיה ואור"י דלאו
פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס

מיידי: הא קתני אדם. כסיפא ולמה ליה למיתני צרישא: **למיתני**
כדי מועדין הוא דאסא. דקתני חמשה תמין וחמשה מועדין וקסניב
לכו ואולי: **ומאי לא הרי.** דקתני במתני' לא הרי השור כהרי המצבה
לכד דלמרא מצבה זה אדם: שור מועד שנגח אדם ומת משלם כופר
הלכך אי כתב שור לא אחיא אדם מיניה דאדם שהרג את תצירו
במועד והרג בשוגג גולה ואינו משלם כופר: אדם החובל בתצירו
חייב בארבעה דברים כער ריפוי שבת וצושת אבל נזק לא קא חשיב
דשור נמי נזק משלם אבל בהגך ארבעה דברים אינו חייב כדמסיק
בשילהי כילד הרגל מועדת (לקמן כו.) דלמרי' כי יתן איש מוס צעמיתו
איש צעמיתו ולא שור צעמיתו: וקא פריך **היך השוה כו'.** לכד דלמרי
תנא שור וכל מיילי דשור היכי מני למיתני בקרן דרכו להזיק. ולשמואל
ליכא למיפריך דרגל ודאי דרכו לילך ולהזיק: **דייוף ופשיט.** את
רגליו: **אורחיה הוא.** לשבר כלים שבגד מרגלותיו: וקא פריך מאי
האי דקתני **ושמירן עליך.** לשון זה אינו שייך אללא בנזקי ממונו:

(ה) ע"י מוס' ד"ה מדי דהוה.

ליה דכרבה מיניה וכאן נמי אין שייך להזכיר תנא דבי חוקיה דלקמן
כפ"ב (דף טו.) משמע דלאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן
אדם משור שיתחייב מויד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג
דומיא דסוס) דלון מויד לשור ותנא דבי חוקיה דפטור אפילו שוגג היינו
ממון שהזיק בשעת חיוב מיתה ולאפוקי ממנה דלריש צפ' אלנו נערות
(מבוצות דף לה. ושם) הא אם יהיה אסון לא יענש דדוקא דין אסון אחא
חוקיה ואשמועין לאו דוקא דין אסון לא יענש אללא אפי' שוגג לא יענש:
כיון דבייף ופשיט אורחיה הוא. צירושלמי יש לישן לא מחייב
אללא כשהשכיב עצמו אלל הכלים אבל אם ישן והציאו כלים אללו
ושבדן פטור דהם גרמו לו וכן אם היה ישן והלך תצירו לישן אללו
והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: **ולטעמך.** פירוש
אפילו תימא מצבה זה השן: **אדם שמירת גופו עליי.** מכאן
משמע דלא גרסינן במתני' וממונא' מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו
הוא ו' ומש"ה אין לריך למחקו כדפירשמי לעיל (ג' ד' ו' וממונא):
ה"ג